

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-376/14 PPU

C
proti
M

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Supreme Court (Irska))

„Predhodno odločanje — Nujni postopek predhodnega odločanja — Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo — Uredba (ES) št. 2201/2003 — Neupravičeno zadržanje — Otrokovo običajno prebivališče“

Povzetek – Sodba Sodišča (tretji senat) z dne 9. oktobra 2014

1. *Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo — Uredba št. 2201/2003 — Zahtevek za vrnitev otroka — Premestitev otroka v skladu z začasno izvršljivo sodno odločbo, ki je bila nato razveljavljena z odločbo, s katero je bilo otrokovo prebivališče določeno v državi članici izvora — Obveznost sodišča, ki odloča o zahtevku za vrnitev otroka, da preveri, kje je ta imel običajno prebivališče neposredno pred domnevno neupravičenim zadržanjem*

(Uredba Sveta št. 2201/2003, člena 2(11) in 11)

2. *Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo — Uredba št. 2201/2003 — Pojem otrokovo „običajno prebivališče“ — Merila presoje — Premestitev otroka v skladu z začasno izvršljivo sodno odločbo, ki je bila nato razveljavljena z odločbo, s katero je bilo otrokovo prebivališče določeno v državi članici izvora — Presoja vseh posebnih dejanskih okoliščin, ki jo opravi sodišče države članice — v katero je bil otrok premeščen — ki odloča o zahtevku za vrnitev*

(Uredba Sveta št.2201/2003, členi 2(11), 8, 10 in 11)

3. *Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo — Uredba št. 2201/2003 — Premestitev otroka v skladu z začasno izvršljivo sodno odločbo, ki je bila nato razveljavljena z odločbo, s katero je bilo otrokovo prebivališče določeno v državi članici izvora — Otrok, ki ima neposredno pred zadržanjem svoje običajno prebivališče še vedno v navedeni državi članici — Neupravičeno zadržanje — Otrok, ki svojega običajnega prebivališča neposredno pred zadržanjem nima več v državi članici izvora — Odločba o zavrnitvi zahtevka za vrnitev, ki se sprejme brez poseganja v uporabo pravil o priznavanju in izvrševanju odločb, izdanih v drugi državi članici*

(Uredba Sveta št. 2201/2003, člen 11)

1. Člena 2, točka 11, in 11 Uredbe št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo je treba razlagati tako, da mora v okoliščini, v kateri je bila premestitev otroka izvedena v skladu z začasno izvršljivo sodno odločbo, ki je bila nato razveljavljena s sodno odločbo, v kateri je bilo za otrokovo prebivališče določeno prebivališče tistega od staršev, ki živi v državi članici izvora, sodišče države članice, v katero je bil otrok premeščen in ki odloča o zahtevku za vrnitev otroka, ob preučitvi vseh posebnih okoliščin posameznega primera preveriti, ali je imel otrok neposredno pred domnevno neupravičenim zadržanjem svoje običajno prebivališče še vedno v državi članici izvora. V okviru te presoje je treba upoštevati dejstvo, da je bilo sodno odločbo, s katero je bila dovoljena premestitev, mogoče izvršiti začasno in da je bila zoper njo vložena pritožba.

V skladu z opredelitvijo neupravičene premestitve ali zadržanja v členu 2(11) Uredbe št. 2201/2003, ki je zelo podobna tisti iz člena 3 Haaške konvencije o civilnopравниh vidikih mednarodne ugrabitve otrok iz leta 1980, mora biti namreč za to, da se premestitev ali zadržanje lahko šteje za neupravičeno v smislu uredbe, podana kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem. Iz te opredelitve je razvidno, da se za obstoj neupravičene premestitve ali zadržanja v smislu člena 2(11) navedene uredbe zahteva, da je imel otrok svoje običajno prebivališče v državi članici izvora neposredno pred svojo premestitvijo ali zadržanjem in da je bila kršena pravica do varstva in vzgoje, dodeljena v skladu s pravom te države članice.

Člen 11(1) te uredbe pa določa, da se odstavki od 2 do 8 tega člena uporabljajo, kadar nosilec pravic do varstva in vzgoje otroka od pristojnih organov v državi članici zahteva, naj izdajo sodno odločbo na podlagi Haaške konvencije iz leta 1980, da bi dosegel vrnitev otroka, ki je bil neupravičeno premeščen ali zadržan „v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem“. Iz tega je mogoče sklepati, da to ne velja, če otrok neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem ni imel običajnega prebivališča v državi članici izvora. Zato iz členov 2, točka 11, in 11(1) navedene uredbe izhaja, da je zadnjenavedeni člen za ugoditev zahtevku za vrnitev otroka mogoče uporabiti le, če je ta neposredno pred domnevno neupravičenim zadržanjem imel običajno prebivališče v državi članici izvora.

(Glej točke od 46 do 49, 57 in točka 1 izreka.)

2. V zvezi s pojmom „običajno prebivališče“ v smislu členov 8 in 10 Uredbe št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo je treba njegov smisel in obseg določiti med drugim ob upoštevanju cilja, ki je razviden iz uvodne izjave 12 navedene uredbe, v skladu s katero so pravila o pristojnosti iz te uredbe oblikovana tako, da kar najbolj upoštevajo interese otroka, predvsem merilo povezanosti.

Poleg tega mora otrokovo običajno prebivališče ugotoviti nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh dejanskih okoliščin posameznega primera. V zvezi s tem je treba poleg fizične navzočnosti otroka v državi članici upoštevati tudi druge dejavnike, ki lahko kažejo, da ta navzočnost nikakor ni začasna ali priložnostna in da otrokovo prebivališče ustreza kraju, ki pomeni neko vključenost otroka v družbeno in družinsko okolje.

V ta namen je treba upoštevati predvsem dolžino, rednost, razmere bivanja in razloge za bivanje na ozemlju države članice ter razloge za preselitev družine vanjo, državljanstvo otroka, kraj in razmere šolanja, znanje jezikov ter družinske in socialne vezi otroka v tej državi. Namen staršev ali enega od njiju, da se z otrokom stalno naseli v drugi državi članici, kar se kaže v različnih zunanjih okoliščinah, kot je nakup ali najem stanovanja v tej državi članici, je lahko indic za spremembo običajnega prebivališča otroka.

Poleg tega je trajanje bivanja lahko zgolj indic v okviru presoje vseh dejanskih okoliščin posameznega primera.

Pojem otrokovo „običajno prebivališče“ iz členov 2, točka 11, in 11 Uredbe št. 2201/2003 ne sme imeti drugačne vsebine kot pojem „običajno prebivališče“ iz členov 8 in 10 navedene uredbe. Zato mora sodišče države članice, v katero je bil otrok premeščen in ki odloča o zahtevku za vrnitev otroka na podlagi Haaške konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok iz leta 1980 in člena 11 Uredbe št. 2201/2003, preveriti, ali je imel otrok neposredno pred domnevno neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem svoje običajno prebivališče v državi članici izvora ob upoštevanju vseh posebnih dejanskih okoliščin posameznega primera in zgoraj navedenih meril za presojo.

Zlasti ob preučitvi razlogov za otrokovo bivanje v državi članici, v katero je bil premeščen, in namena tistega od staršev, ki ga je tja odpeljal, je treba upoštevati dejstvo, da je bilo sodno odločbo, s katero je bila dovoljena premestitev, mogoče izvršiti začasno in da je bila zoper njo vložena pritožba. Ta elementa namreč ne govorita v prid ugotovitvi spremembe otrokovega običajnega prebivališča.

Ob upoštevanju nujnosti zagotovitve varstva otrokovega interesa je treba ta elementa v okviru presoje vseh posebnih okoliščin uravnotežiti z drugimi dejanskimi elementi, ki lahko kažejo neko otrokovo integracijo v družbeno in družinsko okolje od njegove premestitve, predvsem pa s časom, ki je pretekel od te premestitve do izdaje sodne odločbe, s katero je bila razveljavljena odločba, izdana na prvi stopnji, in za otrokovo prebivališče določeno prebivališče tistega od staršev, ki živi v državi članici izvora. Čas, ki je pretekel od izdaje te odločbe, pa se nikakor ne sme upoštevati.

(Glej točke od 50 do 56.)

3. Uredbo št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo je treba razlagati tako, da je v okoliščini, v kateri je bila premestitev otroka opravljena v skladu z začasno izvršljivo sodno odločbo, ki je bila nato razveljavljena s sodno odločbo, v kateri je bilo za otrokovo prebivališče določeno prebivališče tistega od staršev, ki živi v državi članici izvora, zavrnitev vrnitve otroka v to državo članico po izdaji te druge odločbe neupravičena in je treba uporabiti člen 11 te uredbe, če se ugotovi, da je imel otrok neposredno pred to zavrnitvijo vrnitve svoje običajno prebivališče še vedno v navedeni državi članici.

Če se ugotovi, nasprotno, da otrok takrat svojega običajnega prebivališča ni več imel v državi članici izvora, se odločba o zavrnitvi zahtevka za vrnitev na podlagi te določbe sprejme brez poseganja v uporabo pravil o priznavanju in izvrševanju odločb, izdanih v drugi državi članici, ki so določena v poglavju III te uredbe.

V zvezi s tem okoliščina, da bi se otrokovo običajno prebivališče lahko po izdaji sodbe na prvi stopnji med pritožbenim postopkom spremenilo in da to spremembo po potrebi ugotovi sodišče, ki odloča o zahtevku za vrnitev na podlagi Haaške konvencije o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok iz leta 1980 in člena 11 navedene uredbe, ne more biti element, na katerega bi se tisti od staršev, ki otroka zadržuje ob kršenju pravice do varstva in vzgoje, lahko skliceval, da bi podaljšal trajanje dejanskega položaja, ki ga je ustvaril z neupravičenim ravnanjem, in da bi nasprotoval izvršitvi odločbe o izvrševanju starševske odgovornosti, izdane v državi članici izvora, v kateri je izvršljiva in je bila vročena.

Šteti, da to, da je sodišče, ki odloča o tem zahtevku, ugotovilo spremembo otrokovega običajnega prebivališča, omogoča podaljševanje dejanskega položaja in oviranje izvršitve te odločbe, bi pomenilo obid mehanizma, določenega v oddelku 2 poglavja III Uredbe št. 2201/2003 in bi uničilo njegov smisel.

Tudi vložitev pritožbe zoper tako odločbo o izvrševanju starševske odgovornosti, izdane v državi članici izvora, ne more imeti posledic za izvršitev te odločbe.

(Glej točke od 67 do 69 in točko 2 izreka.)